

Achtergrondkenmerken van studenten aan de Vlaamse universiteiten Gegevens over de academiejaren 2018-2019 en 2019-2020

In januari 2021 publiceert de VLIR voor het eerst cijfers over achtergrondkenmerken van de studenten uit alle Vlaamse universiteiten samen. Na uitgebreid overleg in de sector, werden eind 2016 afspraken vastgelegd tussen de hogeronderwijsinstellingen om volgens dezelfde definities kenmerken bij hun studenten te registreren. Deze gegevens werden in academiejaar 2018-2019 vooreerst geregistreerd bij studenten die zich voor de eerste keer inschreven voor een opleiding in een Vlaamse universiteit (ook wel 'generatiestudenten' genoemd). Dit document beschrijft ook de gegevens uit academiejaar 2019-2020, die gepresenteerd worden in de infographic in bijlage. Het gaat over een totaal van 21770 instromende studenten in 2018-2019 en 22085 in 2019-2020.

De kenmerken

a) Studenten met een functiebeperking

Een student met een functiebeperking wordt gedefinieerd als een student bij wie er een blijvende of langdurige uitval is op een of meerdere lichaamsfuncties opgesomd in de [International Classification of Functioning](#) (ICF) van de Wereld Gezondheidsorganisatie (World Health Organisation of WHO). Het gaat hoofdzakelijk om studenten met een ontwikkelings- of leerstoornis (dyslectie, ADHD,...), maar ook over studenten die slecht zien of horen, of lijden aan een ziekte als kanker. Studenten kunnen hun functiebeperking bekend maken in een universiteit, bv als men van extra faciliteiten wil gebruik maken, maar zijn er niet toe verplicht. Daardoor geven de cijfers wel een indicatie van het aantal studenten met een functiebeperking, maar vormen vermoedelijk een onderschatting.

Van de studenten die zich in academiejaar 2018-2019 voor het eerst inschreven in een Vlaamse universiteit, heeft 7% zich aangemeld met 1 of meer functiebeperkingen (6.7% met 1 functiebeperking en 0.6% met meerdere functiebeperkingen). In academiejaar 2019-2020 is dit licht gestegen tot 8% studenten met 1 of meer functiebeperkingen (6.9% met 1 functiebeperking en 0.8% met meerdere functiebeperkingen).

b) Studenten met een migratieachtergrond

Studenten met een migratieachtergrond zijn studenten die een officieel Belgisch thuisadres en diploma secundair onderwijs hebben. Daarbij hebben zij óf zelf niet de Belgische nationaliteit, óf minstens één ouder of minstens twee grootouders zonder Belgische nationaliteit bij geboorte. In de landen van herkomst werd een EU-groep 1 afgebakend: Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Ierland, IJsland, Liechtenstein, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Verenigd Koninkrijk, Zweden, en Zwitserland. Deze afbakening volgt het VLOR-advies uit 2015 (<https://www.vlor.be/adviezen/advies-over-de-registratie-van-kansengroepen-het-hoger-onderwijs-actualisering>).

Van de studenten die zich in academiejaar 2018-2019 voor het eerst inschreven in een Vlaamse universiteit, heeft 4% een migratieachtergrond uit de EU1-groep en 12% een migratieachtergrond van buiten de EU1-groep. In academiejaar 2019-2020 heeft 4% een migratieachtergrond uit de EU1-groep en 14% een migratieachtergrond van buiten de EU1-groep. 69% van de instromende studenten heeft geen migratieachtergrond. 12% van de studenten komen in een categorie 'overige/onbekend' terecht (met onder andere studenten waarvoor gegevens ontbreken, die geen thuisadres in België hebben opgegeven of de 'student nieuwkomers', cf. punt c hieronder).

c) Studenten nieuwkomers

Studenten worden beschouwd als nieuwkomer ze wel een thuisadres hebben in België op het moment van de registratie, maar geen Belgisch diploma SO hebben. Bovendien hebben ze óf zelf niet de Belgische nationaliteit, óf minstens één ouder of minstens twee grootouders hebben die de Belgische nationaliteit niet bezat(en) bij de geboorte. Deze studenten verschillen dus van studenten met een migratieachtergrond doordat ze geen Belgisch diploma SO hebben. Ze komen nieuw aan in het Vlaamse onderwijssysteem.

1% van de generatiestudenten is een nieuwkomer in zowel academiejaar 2018-2019 en in 2019-2020. Voor 4% van de studenten ontbreken er gegevens zodat ze niet met zekerheid gecategoriseerd kunnen worden.

d) Anderstalige studenten en meertalige studenten

Een anderstalige student is een student die thuis met alle (andere) gezinsleden een andere taal dan het Nederlands spreekt, terwijl een student die thuis, naast Nederlands, met minstens één gezinslid een andere taal spreekt als een meertalige student wordt beschouwd.

Van de studenten die zich in academiejaar 2018-2019 voor het eerst inschreven in een Vlaamse universiteit, is 4% anderstalig en 13% meertalig. In academiejaar 2019-2020 is dit 5% en 14% respectievelijk. 8% van de studenten in 2018-2019 en 11% in 2019-2020 vult niet alle gegevens hierover in.

e) Werkstudenten

Een werkstudent is een student die in dienstverband werkt, minstens de helft van een voltijdse opdracht. Ook studenten die als zelfstandige in hoofdberoep werken of uitkeringsgerechtigde werkzoekenden worden meegeteld.

Van de studenten die zich in academiejaar 2018-2019 of 2019-2020 voor het eerst inschreven in een Vlaamse universiteit, is net iets minder dan 1% een werkstudent. Van ongeveer 4% van de studenten ontbreken er gegevens waardoor ze niet met zekerheid te categoriseren zijn.

f) Beursstudenten en bijna-beursstudenten

Een beursstudent is een student die een studietoelage ontvangt van de Vlaamse Gemeenschap, overeenkomstig de decretale bepalingen. Deze gegevens zijn overheidsdata: welke studenten een beurs krijgen is voor de hele studentenpopulatie gekend. Een bijna-beursstudent is een student die geen studietoelage van de Vlaamse Gemeenschap ontvangt, maar waarvan het referentie-inkomen ten hoogste 3000 euro (geïndexeerd) ligt boven de financiële maximumgrens om voor een beurs in aanmerking te komen. Deze gegevens worden hoofdzakelijk door de overheid verstrekt, maar studenten kunnen het statuut van bijna-beursstudent ook binnen een universiteit aanvragen.

Van de studenten die zich in academiejaar 2018-2019 voor het eerst inschreven in een Vlaamse universiteit, ontvangt 20% een beurs, en heeft 2% het statuut van bijna-beursstudent (inclusief aanvragers aan de universiteit). In academiejaar 2019-2020 gaat het eveneens om 20% en 2% respectievelijk. Omdat dit decretaal bepaalde categorieën zijn, waarvan de data officieel door de overheid bijgehouden wordt, zijn er geen ontbrekende gegevens.

g) Scholing ouders

Een student uit een kortgeschoold milieu is een student waarvan geen van de ouders het secundair onderwijs hebben voltooid.

Van de studenten die zich in academiejaar 2018-2019 voor het eerst inschreven in een Vlaamse universiteit, komt 3% uit een kortgeschoold milieu en 84% uit een niet-kortgeschoold milieu. In het academiejaar 2019-2020 verschuiven de cijfers licht naar 3% en 80%, omdat er voor meer studenten niet bepaald kan worden of ze al dan niet uit een kortgeschoold milieu komen (13% in 2018-2019 tov 16% in 2019-2020).

Een student uit een middengeschoold milieu is een student waarvan de ouders geen diploma hoger onderwijs hebben, maar minstens één van beiden heeft een diploma secundair onderwijs.

Van de studenten die zich in academiejaar 2018-2019 voor het eerst inschreven in een Vlaamse universiteit komt 13% uit een middengeschoold milieu, en 73% uit een niet-middengeschoold milieu. Voor het academiejaar 2019-2020 zakten de cijfers iets naar een kleine 13% en 71% respectievelijk. Ook voor middengeschoold milieu is er een verschuiving in het aantal studenten waarvan niet bepaald kan worden of ze al dan niet uit een middengeschoold milieu komen (14% in 2018-2019 en 17% in 2019-2020).

De definities kort- en middengeschoold houden in dat waar er maar gegevens over 1 ouder bekend zijn, de student veel kans maakt om in de categorie 'onbekend' te vallen. Dit verklaart de hoge percentages in de 'onbekend'-categorie. Daardoor gaan gegevens verloren t.o.v. een realiteit met meer en meer éénouder- en nieuwsamengestelde gezinnen, maar een sociologisch correcte bevraging werd te complex gevonden.

Non-respons en foutenmarge

Het verzamelen en presenteren van deze gegevens is een zorgvuldig proces. Toch blijven er onbekenden en (mogelijke) fouten in de data voorkomen, die inherent zijn aan de manier waarop de gegevens verkregen zijn. De meeste gegevens zijn vrijwillig verstrekt door de student: bij inschrijving wordt gevraagd om een vragenlijst in te vullen. De gegevens die zo verzameld worden (migratieachtergrond, nieuwkomers, taal, en scholing ouders) zijn dus zelfrapportage, waarop geen controle van de correctheid wordt uitgevoerd. Bovendien kunnen studenten ook beslissen om hun gegevens niet te delen, waardoor er een zekere non-respons is.

Welke achtergrondkenmerken verzameld zijn en hoe deze gedefinieerd zijn, zijn beargumenteerde keuzes. Andere sectoren verzamelen soortgelijke gegevens, maar hanteren daarbij vaak net andere definities, aangepast aan hun doelpubliek. Daardoor zijn deze achtergrondkenmerken van studenten aan Vlaamse universiteiten niet rechtstreeks vergelijkbaar met bv. de gegevens in verband met Gelijke Onderwijs Kansen (GOK-indicatoren) bij het leerplichtonderwijs.

De toekomst

De hier gepresenteerde data geven een indicatie van de verscheidenheid aan instroom van studenten in het universitair onderwijs in de laatste twee academiejaren. Het is echter louter een beschrijving van de instroom in 2018-2019 en 2019-2020, en koppelt deze gegevens niet aan andere data bv. over de studieloopbaan van de studenten. De VLIR onderzoekt in samenwerking met hogescholen mogelijkheden om deze data te combineren met andere gegevens over studenten, en zal daar zodra mogelijk over rapporteren.